Poročilo dogodka in razprave: Pogovorni večer s Studiem 12:

"Finance – nočna mora nevladnih organizacij"

Ljubljana, knjižnica Bežigrad, 12. 01. 2010 in spletni forum Studia 12 (08.01 – 19.01.2010)

Poročilo pripravil:
Benjamin Vrankar (Studio 12)

Ljubljana, 20. januar 2010

Poročilo je bilo pripravljeno v okviru projekta »Pogovorni večeri s Studiem 12« in »Razvoj neodvisne spletne televizije kot medijske podpore civilni družbi«, ki ga sofinancira sklad CEE Trust. Projekta izvaja Studio 12.

STUDIO 12
elektronski in TV medij

Trust for Civil Society
in Central and Eastern Europe

Kazalo

1. Namen dogodka in spletne razprave **3**

1.1. Dostopnost video posnetkov in spletne razprave 3

2. Povzetek poročila dogodka (pogovorni večer) **4**

3. Povzetek poročila spletne razprave (forum Studia 12) **4**

4. Osnovni podatki o dogodku in spletni razpravi **5**

5. Izhodiščna vprašanja za dogodek in spletno razpravo **5**

6. Vsebinsko poročilo dogodka (pogovorni večer) **6**

1. Namen dogodka in spletne razprave

Javni dogodek in moderirana spletna razprava z naslovom »Finance – nočna mora nevladnih organizacij« sta bila namenjena osvetlitvi razmer in pridobitvi odgovorov na sledeča vprašanja:

- Kateri so ključni izzivi pridobivanja finančnih sredstev za delovanje NVO?
- Katere pomanjkljivosti lahko odpravi NVO sektor sam, katera pa so tista področja, ki jih je potrebno urejati sistemsko, z ustreznejšo zakonsko regulativo oz. z ustreznejšimi pravilniki za dodeljevanje finančnih sredstev?
- Kolikšno je medsebojno sodelovanje in koliko je neizprosnega konkurenčnega boja med NVO organizacijami pri pridobivanju sredstev?
- Kolikšen je vpliv političnih strank in dnevne politike na razporejanje finančnih sredstev?
- Ali obstajajo alternativni pristopi k financiranju NVO?

Končno poročilo javne razprave bo poslano tako sodelujočim gostom kot tudi Ministrstvu za javno upravo Republike Slovenije.

Gostje na pogovornem večeru so bili:

Tereza Novak – Slovenska filantropija
Bojana Skrt – ZIP, zavod za kulturo dialoga
Vanda Remškar Pirc – vodja službe za nevladne organizacije pri Ministrstvu za javno upravo
Simona Habič – Društvo Integriteta
Borut Osonkar – Zavod PIP - Pravni in informacijski center Maribor
Goran Forbici – CNVOS – Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij
Tomaž Bole – predsednik Združenja slovenskih ustanov – fundacij

Pogovor je vodil **Zoran Mihajlović**, odgovorni urednik TV medija Studio 12 ter dolgoletni samostojni novinar in publicist.

1.1. Dostopnost video posnetkov in spletne razprave

Video posnetek dogodka in spletna razprava sta dostopna na spletnih straneh Studia 12 (video posnetek in spletna povezava)

2. **Povzetek poročila dogodka (Pogovorni večer s Studiem 12: Finance – nočna mora nevladnih organizacij) – Knjižnica Bežigrad, Ljubljana**

Izhodiščno vprašanje pogovornega večera se je nanašalo na najbolj pereče težave nevladnega sektorja. Skupna ugotovitev je bila, da največje težave predstavljajo obsežna administracija in razpisni postopki za pridobivanje sredstev. Razpisi za projekte so objavljeni prepozno. Problematična je dinamika financiranja in predvsem dolgo časovno obdobje od podpisa pogodbe do prvega nakazila. Evropska sredstva se zadržuje in s tem kreditira državo, namesto da bi čim hitreje pritekla do nevladnih organizacij (NVO) in omogočila financiranje projektov. Zrahljati bi bilo potrebno tudi razpisne postopke za manj izkušene NVO ter povečati obseg financiranja države, ki zagotavlja le 23 % za delovanje NVO potrebnih sredstev. V nadaljevanju je bila dana pobuda o spremembi zakonodaje za področje fundacij in s tem možnost ustanavljanja lokalnih razvojnih fundacij. Glede pojava korupcije, premajhne transparentnosti in goljufij so se sodelujoči strinjali, da ta problem obstaja, da je transparentnost na lokalni ravni pogosto pomanjkljiva, da pa je več strahu in suma neetičnosti zaradi razočaranja NVO ob zavrnitvah projektov, kot pa da bi šlo za obsežne in pogoste nepravilnosti. Obenem so izrazili prepričanje, da se z ureditvijo financiranja in z izboljšanjem postopkov priprave in objavljanja razpisov lahko ta problem povsem odpravi. Pereči situaciji na področju nevladnega sektorja botrujejo tako neprijazna davčna zakonodaja, neizkušenost in togost uradnikov, kot tudi sorazmerna nerazvitost – v primerjavi s stopnjo razvitosti tega sektorja v razvitih evropskih državah – samega nevladnega sektorja.

Zaključek pogovornega večera je izzvenel v željah po čim hitrejšem posodabljanju zakonodaje, zmanjševanju administrativnih ovir in pospešenem razvoju nevladnega sektorja ter njegovi posledični večji uveljavitvi kot enakopravnega partnerja v izvajanju storitev za zagotavljanje blaginje družbe.

3. **Povzetek spletne razprave (Finance – nočna mora nevladnih organizacij) - forum Studia 12**

Spletno razpravo lahko strnemo v naslednje ugotovitve:

- problem financiranja je odsev neurejenosti na področju zakonodaje, ki ni naklonjena, kaj šele, da bi spodbujala razvoj nevladnega sektorja,
- sedanje težave so tudi rezultat pomanjkanja resnega strokovnega dela na področju nevladnih financ in sicer tako v samih nevladnih organizacijah, javni upravi kot tudi v akademski sferi,
- v Sloveniji se po eni strani še ne prepoznava javne koristnosti delovanja nevladnih organizacij, po drugi strani pa nevladne organizacije vsako svoje delovanje razumejo kot samoumevno javno koristno,
- delo javnih organizacij in izvajanje projektov zelo otežuje pretirano administrativno poročanje.

4. Podatki o dogodku in spletni razpravi

Okolje in čas:
- Spletni forum Studia 12 (08. januar – 19. januar 2010)
- Pogovorni večer s Studiem 12 v Ljubljani in z neposrednim spletnim video prenosom (12. januar 2010)

*Tema: »*Finance – nočna mora nevladnih organizacij«

Število obiskovalcev fizičnega dogodka (pogovorni večer): 5
Število gledalcev spletnega prenosa (video prenos pogovornega večera) : 59
Število sodelujočih v spletni razpravi (spletni forum): 3
Število ogledov spletne razprave: 150

Poročanje o poteku razprave in dogodku: video portal Studio 12, spletni forum Studia 12, elektronske novice Studia 12, zainteresirani mediji.

Spletni naslov: http://www.s12.si/forum?func=view&catid=30&id=324

Institucionalni okvir: Zavod Studio 12
Zavod Studio 12 je skrbel za medijsko promocijo, obveščanje ciljnih javnosti, institucij ter tehnično vzpostavitev, moderiranje razprave in upravljanje spletnega foruma. Končno poročilo razprave je pripravil Studio 12.

5. Izhodiščna vprašanja za dogodek in spletno razpravo

Izhodiščna vprašanja za razpravo je pripravil Zavod Studio 12:

- Kateri so ključni izzivi pridobivanja finančnih sredstev za delovanje NVO?
- Katere pomanjkljivosti lahko odpravi NVO sektor sam, katera pa so tista področja, ki jih je potrebno urejati sistemsko, z ustreznejšo zakonsko regulativo oz. z ustreznejšimi pravilniki za dodeljevanje finančnih sredstev?
- Kolikšno je medsebojno sodelovanje in koliko je neizprosnega konkurenčnega boja med NVO organizacijami pri pridobivanju sredstev?
- Kolikšen je vpliv političnih strank in dnevne politike na razporejanje finančnih sredstev?
- Ali obstajajo alternativni pristopi k financiranju NVO?

6. Vsebinsko poročilo dogodka (pogovorni večer)

V uvodu je Zoran Mihajlovič poudaril nujnost obravnave te tematike, ki v nevladnem sektorju zaposluje precej angažiranj in čustev. Pozval je na dvig diskusije na raven, ki bo dala neke skupne odgovore in vizijo za naprej. Poudaril je pomen nevladnih organizacij (NVO) kot merilo demokratičnosti družbe. Opozoril je na dejstvo, da je pri nas nevladni sektor še v povojih in nanizal primerljive podatke za Slovenijo in razvitejše evropske države. Na primer, prihodki NVO iz javnih sredstev v Sloveniji znašajo 27 %, v Evropski uniji pa približno 53 % vseh sredstev, potrebnih za njihovo delovanje. Na podhranjenost nevladnega sektorja kaže tudi povprečna zaposlenost, ki znaša v Sloveniji le 0,7 %, v Evropski uniji pa po nekaterih podatkih 7 %, po drugih pa celo 8 %; torej kar desetkrat več. To kaže na nujo po krepitvi nevladnega sektorja. Predstavil je udeležence pogovornega večera in s prvim vprašanjem, katere so tiste težave, ki najbolj izstopajo oz. kateri so največji izzivi nevladnega sektorja v povezavi z obravnavano problematiko, predal besedo Terezi Novak.

Tereza Novak je izpostavila konkretni problem, s katerim se srečujejo v Slovenski filantropiji. Namreč, po pridobitvi projekta se že na samem začetku izvajanja projekta pričnejo težave, saj ga je treba financirati v naprej, potem pa šele zaprositi za sredstva za pokritje projekta. Postopki so zelo dolgi, kar izčrpava NVO, ki jim primanjkuje drugih virov financiranja in predstavlja zelo otežene pogoje delovanja. Tudi večina tujih virov, namenjenih financiranju dejavnosti NVO, prihaja skozi slovenska ministrstva. Togi postopki odobravanja in potrjevanja sredstev zahtevajo nujnost in neodložljivost sprememb na tem področju, h katerim je treba zares nemudoma pristopiti. Besedo je prevzela Bojana Skrt iz Zavoda za kulturo dialoga. V okviru delovne komisije za financiranje pri CNVOSu je naredila raziskavo na 50 straneh, ki je analizirala razpise slovenskih ministrstev. Raziskava je vsebovala analizo stanja, izhodišča, kaj je narobe in predloge, kako naj pomanjkljivosti odpravijo. Kljub temu, da je bila raziskava predstavljena vsem ministrstvom in se je zvrstilo nekaj sestankov na to temo, niso storili nič. Predlagano je bilo, da naj bi ministrstva objavljala jeseni, pred tekočim letom. V času raziskave so razpise objavljali januarja, februarja. Zdaj se je to spremenilo le v toliko, da jih objavljajo decembra. To je absurd, saj morajo NVO začeti z implementacijami projektov v januarju, ne pa šele v marcu ali celo v aprilu. Sprašuje se, zakaj je temu tako, saj so uslužbenci na ministrstvih seznanjeni s tem problemom. Naslednje vprašanje pa se ji postavlja v zvezi s črpanjem sredstev. Če dobi NVO sredstva neposredno iz Bruslja, lahko 70 % odobrenih sredstev črpa v naprej, če pa evropska sredstva prejme preko slovenskega ministrstva, pa mora NVO denar zalagati in šele kasneje prejme denar za nazaj. Torej nevladne organizacije kreditirajo državo in resnično ni razumljivo, zakaj bi naš finančni sistem ne dopuščal delnega črpanja sredstev v naprej, če pa Bruselj to omogoča.

Na vprašanje Zorana Mihajloviča, kako pa druga stran omizja vidi te težave, je odgovoril Borut Osonkar iz mariborskega pravnega in informacijskega centra, regionalnega stičišča nevladnih organizacij Podravja. Neupravičena pričakovanja NVO so bila, da jim bo to stičišče pomagalo priti do denarja. Po dobrem letu dela opažajo velike težave NVO pri pridobivanju financ. Težave se začno že ob ustanovitvi društva ali katere druge oblike NVO, saj so ustanovitelji navadno zelo neizkušeni. Ne poznajo razpisne tehnologije, ne vedo, kje se lahko dobi sredstva, obrniti se znajo

kvečjemu na svojo občino. Servis, ki ga potrebujejo, je učenje o pripravi razpisne dokumentacije. Zrahljati bi bilo treba vstopne pogoje za „prvošolčke“. Spregovoril je o „neuvrščenih“, ki niso vključeni v zvezo in s tem nimajo dostopa do njihove pomoči. Te NVO skušajo, potem ko prerastejo „inkubatorsko“ fazo, preskočiti v naslednjo finančno in razvojno fazo, kjer pa ponovno trčijo na isti problem. Tedaj se pojavi problem prostorov, delovne infrastrukture in dostopnosti evropskih sredstev. Predlagal je ustanovitev nekakšnega premostitvenega sklada z možnostjo hitrega dostopa do sredstev na podlagi podpisanih pogodb. Zaključil je s pozivom k sodelovanju na sektorski ravni, kjer je morda, zaradi različne stopnje izkušenosti lažje najti rešitve problemov in usmerjati manj izkušene NVO.

Goran Forbici (CNVOS) je še dodatno izpostavil problem dinamike financiranja in dodatnih težav z najemanjem bančnih kreditov zaradi zaostrenih pogojev v času finančne krize. Prav tako se je obrnil na ministrstva in jih pozval k spremembi slovenskih pravil glede sproščanja odobrenih virov, kar bi omogočilo bolj tekoče financiranje in s tem izvajanje projektov. Ob tem je poudaril, da sedaj delež javnih sredstev v financiranju NVO ne dosega več niti 27 %, pač pa le še 23,8 % vseh njihovih prihodkov. In dodal, da Slovenija po številu NVO na število prebivalcev ne zaostaja za Evropsko unijo, saj znaša cca. 1 %. Zaostaja pa ta slovenski sektor po deležu BDP. Pri nas znašajo prihodki nevladnega sektorja zgolj 2 % BDP, v Evropski uniji 5 %. Povedni so tudi prihodki na posamezno organizacijo. Nominalno so prihodki v obdobju 2004 do 2008 sicer zrasli za 23 %, vendar se ob upoštevanju inflacijskega indeksa pokaže 18 % upad. Če upoštevamo še 2 % letno rast nevladnega sektorja, je seveda delež BDP, namenjen financiranju nevladnega sektorja še manjši. To kaže na napačni pogled države na vlogo tega sektorja. Razvit nevladni sektor je dokaz, da država zna upravljati s svojimi sredstvi in zagotavljati blaginjo državljanom. V Evropi je tako visok odstotek BDP ustvarjen znotraj NVO ravno zato, ker so vključene v izvajanje javnih storitev. Sredi 80. let so namreč države ugotovile, da je socialna država predraga in v izvajanje teh storitev pričele vključevati tudi NVO. Svoje razmišljanje je zaključil z ugotovitvijo, da pa tudi NVO še niso storile dovolj na področju pridobivanja donacij s strani privatnega sektorja.

O izkušnjah društva Integriteta je spregovorila Simona Habič. Tudi to društvo se je ob ustanovitvi srečalo z vsemi običajnimi problemi, kot so prostor, osnovna tehnološka oprema, zagonska finančna sredstva, itd. So pa medtem že postali sestavni del mednarodne organizacije za boj proti korupciji Transparency International. Tako so pridobili izdelano tehnologijo za svoje delo. Meni, da v Sloveniji gledamo na NVO kot na neke tretjerazredne subjekte. Treba je na NVO gledati kot na vsako drugo podjetje, ki si mora zagotoviti sredstva za delovanje. Društvo, ki se hoče udejstvovati na nekem področju, mora veliko energije vložiti v promocijo koristnosti svojega delovanja za družbo. Pri tem je velikega pomena tesno sodelovanje z CVOS in naslonitve na njihovo pomoč. Kar se tiče financiranja, je potrebna dobra strategija, poslovni načrt in produkt, s katerim najde tržno nišo za svoje delovanje. Ob tem je nujno povezovanje NVO, tudi v smislu pomoči razvitih NVO novonastalim, majhnim NVO.

Zoran Mihajlovič je zaprosil za oceno težav in razlogov, zakaj nemoteno delovanje in financiranje NVO ne steče, gospo Vando Remškar Pirc, predstavnico Ministrstva za javno upravo. Gospa Remškar Pirc je povzela besedo z ugotovitvijo, da ni realno pričakovati, da bo država lahko odgovorila na vse težave nevladnega sektorja. Se pa na ministrstvih zavedajo težav in dejstva, da se

brez denarja ne da delati, zato Ministrstvo za javno upravo daje zagonski kapital in se trudijo ta sredstva dvigniti na 20 % vrednosti projekta. Tudi skušajo razpise objavljati v jeseni. Je pa treba narediti nek miselni preskok, tako pri državi kot NVO, da se bo vzpostavilo tako sistemsko okolje, v katerem bodo zagotovljeni pogoji, da se lahko nevladni sektor razvija. V ta namen je bila v jeseni tudi ustanovljena Služba za NVO, kot posvetovalno medresorsko telo.

Na povabilo Zorana Mihajloviča je Tomaž Bole z Združenja slovenskih ustanov – fundacij spregovoril o njihovi vlogi pri zagotavljanju sredstev za delovanje NVO in načinu medsebojnega sodelovanja. Na področju fundacij smo še v fazi, ko je treba razbijati skale, da se bo sploh začelo z oranjem ledine. Do leta 1995 namreč sploh ni bilo potrebe po fundacijah, v veljavi je bil še zakon o ustanovah iz obdobja med obema svetovnima vojnama. Danes je zaradi zgodovinskih razlogov uveljavljeno prepričanje, da je delovanje NVO dobrodelno, precej manj pa je zavedanja o splošni koristnosti. Fundacije predstavljajo potrebni kapital, sicer v zasebnem upravljanju, vendar za splošno korist. Po njegovem mnenju so fundacije lahko neke vrste nevladne banke, torej subjekti, ki so pripravljeni vlagati denar v nevladne projekte. Zato bi morala imeti fundacija neko trajno premoženje, na osnovi katerega lahko tudi pridobi kredit pri banki in vloži sredstva v nek projekt, ki po zaključku povrne vložena sredstva. Trenutni zakon žal predvideva le dobrodelne in splošno koristne fundacije. V tujini obstajajo tudi t.i. skupnostne fundacije oz. ustanove. Na tem področje je treba narediti še nadaljnje, tudi zakonske, korake. Opozoril je na problem, da ima po danes veljavnem zakonu pristojno ministrstvo politični vpliv na upravljanje fundacije. Obenem pa obstoječa davčna zakonodaja ne omogoča delovanja fundacij. Osebno vidi perspektivo ravno v razvoju skupnostnih fundacij za namensko financiranje skupnostnih projektov.

Za besedo je zaprosila Bojana Skrt. Veliko NVO je zelo profesionalnih in nimajo prostora za nadaljnjo ekonomizacijo. Tudi ne gledajo nase kot na tretjerazredne državljane. Toda, kljub zavedanju svoje profesionalnosti in vrednosti svojih projektov ter njihove družbene koristnosti, se soočajo z celo vrsto težav. Meni, da je država tista, ki je na vrsti, da nekaj naredi. Za primer je navedla delovanje na področju projektov za mlade, kjer so pred nekaj leti ukinili razpise za male projekte, dostopne majhnim začetniškim NVO. To onemogoča delo teh NVO, ki se ne morejo takoj lotiti projekta za npr. 50.000 EUR. Skratka, olajšati je treba delovanje razvitih NVO in razvijati iniciative za nove NVO, da se bodo sploh lahko razvile. Pri tem je pozvala tudi CNVOS, da naredi tiste korake v odnosu do države, ki bodo vodili v boljše pogoje delovanja NVO.

Razvila se je diskusija o marginalnosti vloge nevladnega sektorja, ki se kaže tudi v medijski pozornosti oziroma pomanjkanju pozornosti delu NVO. Goran Forbici vidi razlog za marginalizacijo njihovega dela pri državi, ki ni NVO vključila v svoje sisteme za zagotavljanje blaginje prebivalstva. Res je pa tudi, da so določene storitve, ki so kar obvezno v domeni NVO, kot so npr. različne humanitarne akcije, varne hiše itd... Opozoril je na zavezo strank v koalicijski pogodbi, da bodo razvile delovanje NVO na z razvitimi državami EU primerljivo raven. Vanda Remškar Pirc je dodala pojasnilo, da je v pripravi tudi sprememba Zakona o javnih zavodih, ki bo prinesla redefiniranje socialnega servisa države z večjo vključitvijo nevladnega sektorja v izvajanje javnih storitev. Tereza Novak je pripomnila, da bi s svojim znanjem rada vplivala, prispevala k urejanju razmer za delovanje NVO. Opozorila je na problem čakanja na avans za iz tujine financiran projekt. Pol leta so morali na Slovenski filantropiji čakati na ta denar, ki sploh ni

proračunski denar, pa vendar nihče ne da pojasnila, zakaj takšno zadrževanje denarja. Ponovno je povzela besedo Bojana Skrt. Vprašala je, zakaj potem tudi druga ministrstva ne objavijo razpisa pravočasno, če jih že Ministrstvo za javno upravo. Izrazila je pričakovanje, da bo to ministrstvo posredovalo potrebo in izkušnje tudi drugim in izrazila željo, da bi koordiniralo delovanje ostalih ministrstev na tem področju. Vprašala se je, kako naj NVO troši denar že npr. od začetka januarja – kot dovoljuje razpisna dokumentacija – za nek projekt, če pa NVO do sredine februarja ne ve, da bo dobila ta projekt? Razlog je seveda v prepozni objavi razpisa. Vprašanja, kako sploh delovati pošteno v takih pogojih, se je dotaknil tudi Borut Osonkar. Za primer je navedel Mestno občino Maribor, ki je izdala razpis decembra za tekoče leto, s pozivom, da naj NVO do konca leta dostavijo poročila, da jim bodo do 31.12. lahko še nakazali denar. NVO so seveda priredile poročila, da so lahko črpala sredstva za delo, opravljeno tekom celega leta. Skratka, NVO mora celo leto zalagati denar, na koncu pa potvarjati poročila, da do sredstev sploh pride. Opozoril je še na ločnico med državo in družbo. Na to, da NVO niso paradržavne organizacije, ampak so del družbe. Način financiranja pač ne postavlja NVO kar v okvir države. Prav tako naj NVO ne postanejo zreducirane na storitev, ampak morajo imeti neko širšo družbeno vlogo. Tereza Novak je poudarila participacijo NVO k tej državi, kar nikakor ne pomeni, da je NVO sestavni del te države. Je del družbe, ne države. Tomaža Boleta je zanimalo, s kakšno pravico država zadržuje denar, ki ga je že prejela iz evropskih skladov za določen projekt, in ga obrača, medtem ko mora NVO denar ves čas trajanja projekta zalagati. Bojana Skrt je ob tem poudarila nerazumljivost, kako se lahko denar tako dolgo obrača na državnem računu, država medtem počasi pripravi razpis, na koncu se pa pričakuje od NVO, da denar porabijo v roku dveh do treh mesecev. Menila je, da bi morali takšne anomalije prijavljati na evropske institucije, ker je to očitno edini način, da bi se stvari uredile. Vanda Remškar Pirc je podala informacijo, da se uradniki izobražujejo na upravni akademiji. Pričakuje, da bodo takšna usposabljanja vodila v pravilnejše delovanje državnih organov. Je pa poudarila, da so črpanja vezana na kakovost pridobljenih projektov in da zaradi pomanjkanja kakovostnih projektov in kakovostnega izvajanja projektov ob koncu leta ostane tudi do 40 % neporabljenih sredstev. Povedala je še, da kot pomoč NVO pri pripravljanju projektne dokumentacije sofinancirajo tehnično pisarno, ki NVO nudi pomoč pri teh postopkih. Stvari niso črno bele in meni, da je večina ljudi, ki delajo na tem področju, z leti že pridobila potrebne izkušnje. Tereza Novak je opozorila, da so uradniki preveč pikolovski, ker ni nikogar, na kogar bi se lahko obrnili za bolj življenjski pristop pri realizaciji. Tako pa nastane vtis, da so uradniki tam le zato, da pri NVO najdejo napake.

Zoran Mihajlovič je povedal, da je pri pripravi pogovornega večera največ pripomb deževalo ravno na to pikolovstvo in pretirano administriranje. Zato je prebral komentar Primoža Šporarja, odgovornega urednika Finance.nvo.si, na forumu Studia 12:
„Nekaj kar sam imenujem »uravnoteženost javne koristnosti« pri nas nima nobenih korenin. Jasno je, da je potrebna transparentna poraba davkoplačevalskih sredstev, vendar osebno ne vidim razloga, zakaj je potrebno to porabo popolnoma drugače utemeljevati nevladništvu kot javnemu sektorju, za katerega velja domneva koristnosti. Ali javni uslužbenci (skoraj 160.000 zaposlenih) tudi na takšen način poročajo o porabi? Morda bi morala tudi ministrstva (oz. javni sektor nasploh) prijavljati projekte in programe ter poročati o njih na način kot nevladništvo? Prepričan sem, da bi se relativno hitro znašli v programu odprave administrativnih ovir, ki ga pelje MJU.“ Zoran Mihajlovič je zatem pozval moderatorko, Manco Macuh, da prebere vprašanja gledalcev na spletu.

Manca Macuh je najprej prebrala vprašanje NVO za zdravje:
„Ali bo v Sloveniji v prihodnosti obstajala ustrezna politična volja, ki bo omogočala zadostno finančno podporo nevladnemu sektorju, ki deluje na področju izboljševanja javnega zdravja, preprečevanja obolenj, ter odpravljanja vzrokov za ogrožanje človekovega zdravja? Slovenijo, kot članico EU, k temu zavezuje člen 152 Pogodbe Evropske skupnosti.“ Omizje se je strinjalo, da politična volja obstaja, treba pa je več narediti na realizaciji.

Sledilo je vprašanje, kdaj bo sprejeta zakonodaja za področje NVO. Vanda Remškar Pirc je povedala, da je določen rok 16.9.2010, do katerega mora biti pripravljen zakon o prostovoljnem delu za obravnavo na vladi. Osnutek zakona so pripravile same NVO, ki bodo pri pripravi zakona tudi ves čas sodelovale. Ob tem pa je povedala, da zakona o NVO ni v delovnem planu te vlade in da ni enotnega mnenja, ali ga sploh potrebujemo. Meni, da bi bilo potrebno opredeliti, kaj je v Sloveniji v javnem interesu, tako da bi NVO, ki bi izpolnjevale ta pogoj, imele boljše pogoje dela. Poudarila je še namen, da se predstavi delo in obseg prostovoljnega dela in s tem omogoči transparenten prikaz prispevka k razvoju družbe kot celote. Goran Forbici je povedal, da bo februarja še javno predstavljen Zakon o socialnem podjetništvu, kar je tudi ena pomembnih pridobitev.

Zoran Mihajlovič, voditelj pogovorne oddaje, je pričel nov krog vprašanj s provokativno ugotovitvijo, da se ob razpisih pogosto sliši, da gre zgolj za formalnost, „saj so razpisi že itak podeljeni“. Koliko je zares sodelovanja med NVO in koliko medsebojnega metanja polen pod noge ter koliko je vtisa, da so neke stvari dejansko dogovorjene, da je morda prisotno politično lobiranje ali gre bolj za izraze razočaranja na razpisih neuspešnih NVO?

Tereza Novak je povedala, da se NVO med seboj res ne podpirajo dovolj, saj sistem razdeljevanja sredstev prek razpisov spodbuja tekmovalnost, vendar ne vidi na tem področju takega problema, kot se o njem govori. Obstaja velika želja po povezovanju, vendar tudi zdrava konkurenčnost. Temu mnenju se je priključila tudi Bojana Skrt. Osebno v preteklosti ni imela slabih izkušenj in zaupa sistemu izbire projektov na razpisih, a je obenem v isti sapi dodala, da pa je lansko leto naletela na primer razpisa, ki je kazal znake, da ni voden povsem korektno. Poudarila je svojo potrebo, imeti vero in zaupanje v poštenost izvajanja razpisov, lani pa je ob enem od razpisov najprej izvedela, da so številni ljudje že dosti pred objavo razpisa vedeli zanj in so se lahko prej in bolje pripravili, obenem pa je trčila ob trditve, da je že v naprej odločeno, kdo bo prejel sredstva. To jo je dodatno spodbudilo k odločitvi, da odda prijavo. Poudarila je, da mora financer razpisa zagotoviti istočasno informiranost vseh zainteresiranih. Po prijavi na razpis je prejemala klice s prošnjami, naj se ne prijavi, kot tudi vabila, da naj se, če že vztraja, prijavi skupaj z organizacijo, ki naj bi ji bila ta sredstva namenjena. Skratka, deležna je bila pritiskov in, čeprav je bila to njena prva takšna izkušnja, si mora priznati, da neetičnost na tem področju očitno res obstaja.

Simona Habič je podala informacijo o njihovi organizaciji delavnice za vodstvene kadre NVO o prepoznavanju korupcije in neetičnih praksah pri javnih razpisih. Poudarila je, da na Računskem sodišču ugotavljajo vse te nepravilnosti, o katerih teče beseda na pogovornem večeru. Pripravili so tudi vprašalnik, na katerega je odgovorilo 7 od predvidenih 15 NVO. Pokazalo se je, da vodstveni kader NVO ne prepoznava znakov korupcije. Obenem pa se je pokazalo, da pogrešajo

transparentnost pri dodeljevanju sredstev, zaznavajo pritisk javnih uslužbencev z nizkimi plačami in kartelno dogovarjanje med NVO. Pojavljajo se primeri, ko se več NVO dogovori za prijavo na razpisu. Enkrat uspe ena, drugič druga, sredstva si pa potem razdelijo med seboj. Naslednji zaznani problem je problem tako imenovanega „kickbacka“. V tem primeru se dobljena sredstva za nek namen vrne nazaj v lastno organizacijo. Tretji primer je pridobitev podizvajalcev in v dogovoru z njimi višje ovrednotenje od dejanskih stroškov projekta. Presežek si potem na ta ali oni način razdelijo med seboj. Bojana Skrt se je vključila s pripombo, da je to že primer goljufije. Simona Habič je odgovorila, da se prepletata korupcija in goljufija. Na računskem sodišču ugotavljajo pogoste nepravilnosti pri javnih razpisih in transferjih sredstev na NVO. Zato so se v društvu Integriteta odločili v letošnjem letu pripraviti brošuro za nevladni sektor, v kateri bodo na primerih razložili, kaj so korupcija, nekorektno delovanje, neetičnost, goljufija in kaj ne. Hkrati pa bodo v tej brošuri zajete tudi smernice za ministrstva glede transparentnosti, sestave komisij, kratkosti rokov, nejasnosti razpisnih pogojev, primerov popuščanja pri nadzoru, neenakomernosti obveščenosti zainteresiranih subjektov, itd. K tem informacijam je Goran Forbici dodal, da je treba biti pazljiv, da ne zapademo v splošno ožigosanje. Seveda se tudi v nevladnem sektorju pojavljajo nepravilnosti, vendar je realna ugotovitev lahko zgolj ta, da je, tako kot povsod drugod, potreben urejen sistem in nadzor. Potrebno je transparentno financiranje in vse obravnavane nepravilnosti bodo izginile. Dodal je še, da morajo NVO sodelovati pri programiranju razdeljevanja sredstev, torej pri pripravi razpisov, kot npr. glede vprašanj, kaj so letne prioritete in kdo so potencialno upravičeni deležniki. Borut Osonkar je k povedanemu slikovito dodal, da se pojavljajo tako primeri bratstva kot tudi klanja. Pozna primere, ko ena NVO drugi dobesedno pokloni dobljeni projekt, do tega, da hodijo nekateri tožariti konkurenčne NVO in črniti k razpisnemu odločevalcu. Odločevalec potem npr. zniža razpisna sredstva, drugo leto pa spet dvigne, zgolj zato, ker je bilo treba nekoga kaznovati. Simona Habič je poudarila, da ne gre vedno za neetična dejanja, ampak preprosto prihaja do napak. Nujna je neka toleranca, prepoznavanje neizkušenosti in posledičnih napak NVO, njihovo usmerjanje in izobraževanje, ne zgolj kaznovanje zaradi nepomembnih neujemanj z razpisnimi pogoji ali neskladnosti z zahtevanimi oblikami poročanj. Predstavnica ministrstva, Vanda Remškar Pirc, je zatrdila, da na njihovem ministrstvu resnično ni klientalizma. Je pa res, da se bolj izkušene NVO seveda manj obračajo na njih in na pravno pisarno, manj izkušene pa bolj. To je razumljivo, kajti NVO z dolgoletno tradicijo lažje pripravijo dobro projektno dokumentacijo, kot pa manj izkušene NVO. V bran nevladnikom, kot se je izrazila, se je postavila Tereza Novak. Menila je, da je seveda vsakdo prepričan v koristnost in pomembnost svojega programa dela, zato marsikdo težko sprejme, da je bil njegov program zavrnjen. V tem pogledu morajo NVO sprejeti, da izbira njihovih programov na razpisih ni samoumevna. Toda, moti pa jo, da ni zavrnitvenih mnenj. Namreč, zgolj prenizko število točk ne pove nič. Potrebno je zavrnitveno mnenje strokovnjaka, da se NVO lahko iz zavrnitve kaj nauči. Nadalje, v majhni Sloveniji se vedno najde znanec na ministrstvu, od katerega se izve za pripravo nekega razpisa, zato je potrebno, da so roki za pripravo dokumentacije dovolj dolgi, da se vsak zainteresirani lahko pripravi in pravočasno odda zahtevano dokumentacijo. Bojana Skrt je še enkrat izrazila mnenje, da korupcija ni pogosta, a jo je očitno več, ko gre za velike vsote denarja; primer, o katerem je govorila prej, je bil tak. Ni pa se strinjala s prej izraženim mnenjem, da naj bi NVO sodelovale pri pripravi razpisov. Kajti vse ne morejo, čim pa sodeluje le posamezna, bo seveda skušala vplivati na pogoje razpisa oz. si zagotoviti boljše izhodišče. To lahko hitro postane koruptivno. Vendar bi bilo po drugi strani dobro, da nevladni sektor bolj sodeluje z državo pri pripravi programov, a so potem potrebni neki mehanizmi, da bodo zastopani vsi, ne le

posamezni interesi. Goran Forbici, na čigar izjavo se je nanašalo mnenje Bojane Skrt, je izrazil strinjanje z Bojano Skrt in svoje odločno nasprotovanje delovanju posameznih NVO oz. posameznikov pri programiranju razpisnih pogojev. Njegovo mnenje je le, da morajo iti razpisi v nek test javnosti, preden se jih objavi.

Zoran Mihajlovič je v zvezi s polemiko o koruptivnosti poudaril, da je bilo vprašanje izpostavljeno zato, ker naj bi NVO sodelovale pri izgradnji vrednot družbe. Zato je še toliko pomembneje, da smo občutljivi na vsa odstopanja od pravičnih vrednot in pravilnega delovanja znotraj razpisnih procesov. In četudi se ugotavlja, da neetičnega ravnanja ni veliko, je pa očitno dosti strahu pred tem. Goran Forbici je dodal, da je v Sloveniji več kot pol denarja nevladnemu sektorju razdeljenega s strani lokalnih skupnosti. Njegova izkušnja je, da je na tem nivoju, kjer ne gre za velike vsote denarja, ampak se društvom dodeljuje majhna sredstva, transparentnost dodeljevanja dosti manjša, kot pa na državnem nivoju. Tomaž Bole je opazil, da je bil pri tem vprašanju kar nekako preskočen, a mu je to razumljivo, saj fundacije nimajo tega problema z razpisi. Opozoriti pa je želel, da pogosto NVO opravljajo dejavnosti, ki jih tudi vladne organizacije, a za bistveno nižjo ceno. Vprašal se je, če ne bi bilo prav, da se na razpise lahko prijavlja vsakdo in se s tem zagotovi višja kakovost po nižji ceni, tekmovanje med vladnim in nevladnim sektorjem. Še z eno repliko se je oglasil Goran Forbici. Čeprav se je deloma strinjal s Tomažem Boletom, pa je opozoril, da bi na takih razpisih, ki bi vključevali tako vladne kot tudi nevladne organizacije, le te hitro ostale kratkega daha. Vladne organizacije imajo več denarja in drugih sredstev za kakovostno pripravo programov. Opozoril je na takšne primere pri razpisih nekaterih ministrstev, kjer so bili prejemniki sredstev le vladne organizacije ali pa podjetja. Nedvomno je bilo točkovanje pošteno, vendar NVO niso mogle uspešno konkurirati. Vanda Remškar Pirc je menila, da ni le problem delitve denarja, temveč tudi odločitve oz. zmožnosti izvedbe novih nalog s strani NVO. Prav pa je, da država določene naloge postopoma prepušča nevladnemu sektorju in meni, da bo vedno več področij, na katerih bo nevladni sektor zmožen prevzemati izvajanje nalog.

Manca Macuh, moderatorka pogovornega večera, je prebrala še nekaj vprašanj gledalcev spletnega prenosa dogodka. Prvo vprašanje se je nanašalo na možnost poenotenja pogodb. Vanda Remškar Pirc je pojasnila, da pogodbe res niso poenotene. To je dokument, ki mora biti prilagojen posameznemu primeru in ni možno zagotoviti tipske pogodbe. Glede samih izplačil in rokov ni mogla podati mnenja za druga ministrstva, za Ministrstvo za javno upravo pa je zagotovila, da so v naprej znani in denar izplačan najkasneje v 30 dneh. Naslednje vprašanje se je nanašalo na ustanovitev društva. Tudi tokrat je odgovorila Vanda Remškar Pirc s pozivom, da se prouči Zakon o društvih in dodala, da je na spletu veliko informacij. Tudi drugi udeleženci omizja so se strinjali, da je ustanovitev društva zelo preprosta. Zadnje vprašanje: Ali bi se strinjali z uvedbo posebne davčne olajšave za NVO, ki s črpanjem evropskih sredstev polnijo slovenski proračun? Vanda Remškar Pirc je odgovorila, da na to vprašanje sicer lahko odgovori le Ministrstvo za finance, vendar pa se je treba zavedati, da smo vsi državljani Slovenije in ustvarjamo prihodke v isti državi. Dodala je še, da je tudi na davčnem področju treba zagotavljati, da ne prihaja do diskriminacije. Omenjen je bil predlog subvencioniranja zaposlitev kot spodbudni ukrep in Goran Forbici se je strinjal, da bi bil tak pristop nedvomno boljši in lažje izvedljiv, kot pa uvedba davčnih olajšav. Ureditve v smislu davčnih olajšav načeloma tudi ni v razvitih evropskih državah. Razvila se je diskusija o primeru upravičenih in neupravičenih stroškov oz. nerazumevanju uradnikov, kako jih obravnavati. Ta

problem je sicer že odpravljen, vendar je značilen primer slovenske pretirane „papežkosti“, ki onemogoča normalno delo. Vanda Remškar Pirc je poudarila, da je glede predpisov, ki urejajo način črpanja in poročanja pristojno le Ministrstvo za finance. Obenem pa je poudarila, da veljajo enaka pravila za državno upravo; stroška ni, če ta ni dokazljiv. Vsi odhodki so podrejeni revizijskemu pregledu. Mora biti zagotovljena dokazljivost. Če pa je projekt pavšalno ovrednoten, pa stroškovna plat oz. revizijska sledljivost ni več pomembna. Bojana Skrt je odgovorila, da dokazljivost vsekakor, a da je nekaj drugega, s koliko dokumenti. Za primer je navedla, kot se je izrazila, absurdnost avtorskih pogodb. In dodala, da je treba za evropski denar, ki ga NVO prejme neposredno iz Bruslja, zagotoviti dosti manj poročanja, kot pa, če NVO evropski denar prejme preko ministrstva. Bruselj ugotavlja preveliko birokratizacijo in je že dal pobudo za zmanjšanje obsega poročanja, medtem ko v Sloveniji take pobude še ni. Vanda Remškar Pirc je zagotovila odprtost za tovrstne predloge in izrazila prepričanje, da se bodo stvari postopoma uredile. Pozvala je še NVO, da preko portala dajejo pobude za zmanjšanje administrativnih ovir. Ministrstvo za javno upravo je dolžno skoordinirati dane predloge medresorsko in dati tudi odziv. Ponovno pa je poudarila, da je sistem zastavljen tako, da zagotavlja, da se javna sredstva transparentno porabljajo. Tereza Novak je še enkrat poudarila preobremenjenost s poročanjem, saj je treba vsake tri mesece nositi na ministrstva gore dokumentacije. Moralo bi obstajati zaupanje in zavedanje NVO, da je potrebna urejena dokumentacija za potrebe revizije. Vanda Remškar Pirc glede tega problema ni videla možnosti rešitve in splošno sprejeto mnenje je bilo, da je čas, da se zaključi diskusijo o tem problemu.

Zoran Mihajlovič je pred zaključkom pogovornega večera pozval udeležence okrogle mize, da vsak posebej izpostavi, kaj napraviti, da se razreši problem nevladnega sektorja. Borut Osonkar je podprl idejo o lokalnih razvojnih fundacijah, ki bi omogočale drug pristop, hitro financiranje, zagotavljale nek premostitveni sklad. Tomaž Bole je nadaljeval z mislijo, da bo s spremembo Zakona o fundacijah v povezavi z davčno zakonodajo zagotovljena možnost ustanavljanja takih fundacij. Goran Forbici je poudaril kot prvi, nujni korak odpravo najbolj perečih problemov pri dinamiki nakazovanja sredstev, kot drugega pa, da se v okviru mandata te vlade sprejme paket davčne in ostale zakonodaje, ugodnejše za delovanje nevladnega sektorja. Simona Habič je poudarila pomen brošure s primeri in smernicami, o kateri je prej govorila. Vanda Remškar Pirc je izrazila željo, da bi se tretji sektor tako razvil, da se bo pomembno zmanjšal pomen države za njegovo delovanje. Bojana Skrt si je zaželela manj papirjev in loterijo za financiranje aktivnih državljanov in civilne družbe. Tereza Novak je želela, da se v formo in pragmatizem doda malo zdrave pameti.

Zoran Mihajlovič je povzel, da so se v dveh urah lahko zgolj dotaknili tem in izrazil željo, da se nevladni sektor ne bi imenoval „tretji sektor“, ker ga to spominja na tretji svet, na neko nerazvitost. Pridružil se je želji o razvitosti nevladnega sektorja in poudaril željo, da se bo nanj gledalo kot na enakopravni del družbe, na partnerje, ki prispevajo k razvoju te družbe. Zahvalil se je udeležencem omizja in jih pozval, da morda na forumu Studiu 12 dodajo še kakšno misel ali zaključek.

Poročilo pripravil:
mag. Benjamin Vrankar, univ. dipl. oec., Studio 12